

İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumları Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumları Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23386>

Öz

İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumları Ölçeği, 2007 yılında Gökçe, Kaya, Aktay ve Özden tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Bu ölçek, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin çevreye ve çevre sorunlarına karşı geliştirdikleri bilişsel, duygusal ve davranışsal eğilimleri ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, toplam 34 maddeden ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Psikometrik özellikleri incelenmiş olup, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alpha) .87 olarak hesaplanmıştır. Geçerlik çalışmaları kapsamında kapsam, ölçüt ve yapı geçerliliği sınamaları başarıyla gerçekleştirilmiştir. Ölçek, 3'lü Likert tipi derecelendirme formatını kullanmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çevreye yönelik tutumlar, ilköğretim öğrencileri, ölçek geliştirme, psikometrik özellikler, Likert, Cronbach alpha, faktör analizi

Yazarlar

Nazlı Gökçe, Erdiñ Kaya, Serdar Aktay, Murat Özden

Amaç

Ölçeğin temel amacı, ilköğretim kademesinde eğitim gören öğrencilerin çevre bilinci düzeylerini ve çevreye karşı geliştirdikleri tutumları bilimsel yöntemlerle ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir araç sunmaktır. Bu tutumlar, öğrencilerin çevre sorunlarına bakış açısını, çevreyi korumaya yönelik motivasyonlarını ve bireysel sorumluluk algılarını kapsamaktadır.

Ölçek, eğitim araştırmacılarına ve çevre eğitimi uzmanlarına, öğrencilerin çevre eğitimine verdikleri tepkileri ve bu alandaki gelişimlerini izlemek için nicel veriler toplama imkanı sağlamaktadır. Böylece müfredat ve eğitim programlarının etkinliği değerlendirilebilir.

Yapı/Kavram

İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumları Ölçeği, bireyin çevre ile ilgili konularda gösterdiği bilişsel, duygusal ve davranışsal eğilimleri ifade eden **Çevreye Yönelik Tutumlar** (Environmental Attitudes) yapısını ölçmektedir. Bu yapı, genellikle çevre sorunlarının çözülebilirliğine inanma, çevre koruma faaliyetlerine katılma isteği, doğaya saygı ve tüketim alışkanlıkları gibi alt boyutları içerir.

Geliştirilen bu araç, çevreye yönelik tutum yapısını 34 madde ve 6 farklı alt boyut aracılığıyla kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Bu alt boyutlar, ilköğretim öğrencilerinin karmaşık çevre kavramlarını nasıl algıladıklarını ve içselleştirdiklerini ortaya koymaya yardımcı olmaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin bilimsel geçerliliği çalışmalarında kapsam geçerliliği, ölçüt geçerliliği ve yapı geçerliliği olmak üzere üç temel sınıfa yapılmıştır. **Kapsam geçerliliği**, maddelerin ölçülmek istenen yapıya ne ölçüde temsil ettiğini belirlemeye odaklanmıştır.

Ölçüt geçerliliği için, ölçekten alınan puanlara göre tutum açısından uçlarda yer alan gruplar (en yüksek %27'lik üst grup ve en düşük %27'lik alt grup) belirlenmiştir. Bu iki grubun ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi kullanılarak test edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre tüm maddelerin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p < .001$) bulunmuştur. Bu sonuç, maddelerin bireyleri tutum düzeylerine göre başarıyla bir şekilde ayrtılabildiğini göstermektedir.

Yapı geçerliliği ise, ölçeğin teorik yapıya desteklemek amacıyla **faktör analizi** (Factor Analysis) yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Faktör analizi, ölçeğin 6 alt boyuttan oluştuğu teorik yapıya doğrulamada temel dayanak olmuştur.

Güvenirlik

Ölçeğin **güvenirliği** (Reliability), iç tutarlılık yöntemi kullanılarak test edilmiştir. Bu bağlamda, ölçeğin genel iç tutarlılığını temsil eden **Cronbach alpha** katsayısı hesaplanmıştır.

Hesaplama sonucunda **Cronbach alpha** katsayısı **.87** olarak tespit edilmiştir. Bu değer, psikometrik standartlara göre ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu ve farklı maddelerin aynı yapıya tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Faktör Analizi

Yapı geçerliliğini sağlamak amacıyla yürütülen **faktör analizi** (Factor Analysis) çalışmaları, ölçeğin çok boyutlu yapıya ortaya çıkarmıştır. Bu analizler sonucunda, 34 maddelik ölçeğin, çevreye yönelik tutumları temsil eden 6 farklı alt boyuta ayrıldığını belirlenmiştir.

Faktör analizi, maddelerin hangi teorik bileşenlere yüklendiğini göstererek, ölçeğin yapısal bütünlüğünü ve ölçmek istediği temel kavramları ne ölçüde temsil ettiğini desteklemiştir. Bu alt boyutlar, çevreye yönelik tutumların farklı yönlerini (bilişsel inançlar, duygusal tepkiler, eyleme geçme eğilimi vb.) kapsamaktadır.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Özgün bir ölçek geliştirme çalışmasıdır).

Format: 34 maddelik, 6 alt boyutlu tutum ölçeği.

Mevcut Dil: Türkçe.

Hedef Kitle: İlköğretim öğrencileri.

Yaş Grubu: İlköğretim çaşı (Spesifik yaş aralııı makalede belirtilmemiştir, ancak ilköğretim düzeyini kapsamaktadır).

Kitle Detayları: Türkiye'de ilköğretim kurumlarında eğitim gören öğrenciler.

Test Metodolojisi: 3'lü Likert tipi derecelendirme (Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum). Puanlama olumlu maddeler için 3 (Katılıyorum) - 1 (Katılmıyorum), olumsuz maddeler için ise tersine 1 (Katılıyorum) - 3 (Katılmıyorum) şeklinde belirlenmiştir.

İzinler, Ücret ve Test Yaşı

Ölçek, 2007 yılında yayımlanan bir akademik makale kapsamında geliştirilmiştir. Kullanım izinleri ve ücretlendirme bilgisi için sorumlu yazar Nazlı Gökçe ile iletişime geçilmesi önerilmektedir.

Sorumlu Yazar İletişim: nazliu@anadolu.edu.tr

Test Yaşı: 2007

Kaynaklar

Gökçe, N., Kaya, E., Aktay, S. ve Özden, M. (2007). İlköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları. *İlköğretim Online E- Dergi*, 6(3), 452-468.

Makalenin orijinal tam metin bağlantısı: ilkogretim-online.org.tr.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: ilkogretim-ogrencilerinin-cevreye-yonelik-tutumlari-olcegi-toad.pdf

İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumları Ölçeği Maddeleri

Ölçek toplam 34 maddeden ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Aşağıda örnek maddeler listelenmiştir:

Çevre sorunları için akıl ve bilgi yoluyla çözülebileceğine inanıyorum.

Çok fazla veri yapmanın çevreye zarar verdiğine inanmıyorum.

Yere çöp atılmamasından rahatsız olmam.

Yerlere tükürenlerden nefret ederim.

Açıldırma çalınmalarına katılmaktan hoşlanmıyorum.

Çevreyi kirletenlere tepki gösterilmemesi beni üzer.
Çevreye kar?? herkesin duyarlı? olmasın? istiyorum.
Bitki yeti?tirenleri takdir ediyorum.
Çevre sorunları?n?n çözümünde bireylere görevler dü?tü?ünün fark?ndayım.
Do?ada yapılan etkinliklere katılmaktan zevk alıyorum.
Hayvan beslemek, bana i?renç geliyor.
Temizli?in çevre için önemli oldu?unun bilincindeyim.
Herkesin do?adaki güzellikleri fark etmesi gerekti?ine inanıyorum.
Çevre için dünya ülkelerinin birlikte çalışması? gerekti?ine inanmıyorum.
Çevre için tutumlu olmak gerekti?ine inanıyorum.
Okullarda çevreyle ilgili projelere önem verilmelidir.
Alışveriş yaparken çevreye zararlı ürünleri almak istemem.

ARABPSYCHOLOGY.COM